

PREGÓ DE LA FESTA MAJOR DE LLEIDA 2012

Benvolguts ciutadans i autoritats,

Permetin-me que comenci aquest pregó de festa major afirmant que és poc recordat l'ensenyament que diu que en aquesta vida hi ha tres grans decisions: amb qui comparteixes el teu destí, en què treballes i on vius. Em considero un ésser molt afortunat perquè estic amb les persones que estimo, treballo en el que més m'agrada i resideixo a la ciutat que he escollit per desenvolupar el meu projecte vital.

Són moltes les persones que no poden escollir on viuen. Jo, en canvi, he tingut el privilegi d'escollir la ciutat on puc estimar la vida i on puc ser estimat. En aquest pregó de festa major voldria que m'atorguessin el permís per contar-los breument com i per què m'he anat enamorant, sense presses però sense pauses, de la dolça i secreta Lleida.

Comencem dient la veritat: l'idil·li va tardar molt a començar. Com tot els mortals, jo tampoc vaig tenir opció pel que fa al lloc de naixement. I el destí va voler que, encara que hagués pogut ser a Lleida, fos al barri de la Torrassa de l'Hospitalet de Llobregat. O dit d'altra manera, vaig néixer a la Múrcia *chica*, on milers de murcians havien emigrat, fins i tot amb els alcaldes. El pare era un modest però pròsper pintor de cotxes i la mare una diligent mestressa de casa. Ambdós havien nascut a la Torrassa, però no tenien una identitat clara més enllà de la genèricament espanyola. Per descomptat, no es sentien catalans, i no els interessava res de la política. Franco era la seva referència imposada, Catalunya no existia —la bandera catalana tampoc— i només pensaven a tirar endavant la família en pau i prosperitat. L'única persona del barri que parlava

català, i que era íntima amiga de la mare, la coneixíem com a *María la Catalana*. Crec que això ho diu tot. I si a la Torrassa aleshores no existia Catalunya, poden imaginar què passava amb Lleida. Vivíem en un microcosmos social que resumia la síntesi de les Espanyes, en què els originaris catalans gairebé no estaven presents en la seva pròpia terra.

L'any 1954, quan vaig néixer, encara hi havia ecos de la Guerra Civil, però també és veritat que el país començava a omplir-se de noves esperances. Com a mínim és el que passava al meu barri, on la gent, la meua família inclosa, començava a tenir feina, a aixecar un negoci, a poder comprar-se roba nova per anar als casaments, a fer el vermut el diumenge i a portar els fills a col·legis que no fossin *nacionals*. Als seus carrers sense asfaltar vaig jugar interminables partits de futbol, vaig fer córrer la *galdufa*, vaig jugar a les xapes i vaig saltar al *churro media manga mango entero*, en el qual sempre guanyava donada la meua corpulència infantil. És on vaig tenir la sort d'assistir al col·legi Montessori, tot un luxe per a un barri obrer, que denotava el progrés del patrimoni familiar. És on vaig tenir les primeres aventures amoroses, on vaig anar als meus primers *guateques* i els meus primers billars, i on vaig assistir als meus primers partits de bàsquet al pati del col·legi Santiago Apòstol. Durant els meravellosos anys d'infantesa, la Torrassa fou, doncs, la meua pàtria, la meua pàtria natural.

Quan tenia tretze anys el pare va caure malalt, el petit taller de planxa i pintura se'n va anar en orris i vaig haver de posar-me a treballar a Barcelona. Primer, a l'escorxador, on al Col·legi de Pesadors vaig aprendre a sumar porcs i corders amb molta diligència —diligència que en part conservo, per a admiració de molta gent. Després, a la Kelvinator, on vaig arribar a tenir certa habilitat reparant neveres i rentadores, cosa que mai més m'ha servit per a

res. Més tard, a les Pàgines Grogues de Telefónica, una feina que em va ajudar a guanyar capacitat de persuasió en el poc apreciat exercici de vendre productes en els quals no creia. I finalment, al Port de Barcelona, on vaig col·laborar a organitzar la primera vaga d'aquella venerable institució. Treballant i estudiant vaig passar els anys vivint a la Torrassa, al barri de Sant Pere de Barcelona i a Castellbisbal. Així em van anar les coses *grosso modo* fins que vaig recalar en aquesta ciutat al novembre de 1980, amb vint-i-sis anys.

M'hauran de perdonar aquesta entrada una mica atípica per a un pregó de festa major. Amb el que acabo d'explicar-los vull dir-los que no havia estat mai en aquesta ciutat fins al primer any de la dècada dels vuitanta. I no cal dir que si quan jugava al meu barri, treballava al port o estudiava Història a la Universitat de Barcelona algú m'hagués dit que tindria l'immens honor de poder llegir aquest pregó davant de les més insignes autoritats lleidatanes, el més probable és que hagués fet cara d'absolut escepticisme i incredulitat, com si es tractés de la profecia d'una tiradora de cartes.

Moltes gràcies, Il·lustríssim Alcalde Ros i paers de la ciutat, per haver-me concedit aquest altíssim honor que valoro sentimentalment molt més del que es poden pensar. Avui, per a mi, és un dia gran ple de felicitat. Un dia que ni tan sols m'he atrevit mai a somiar. El dia que puc dir-li a la *meva* ciutat per què l'estimo tant.

No vaig venir a Lleida perquè m'atragués. Vaig venir perquè, un cop finalitzats els meus deures universitaris —tesina inclosa—, aquesta força inexorable, oculta, inqualificable i sense possibilitat d'estudi científic que s'anomena destí em va conduir a una ciutat que no figurava en el meu mapa mental, sentimental, professional o geogràfic. Estava preparant les oposicions d'institut a casa meua, va sonar el telèfon i Josep Maria Delgado em va dir que el professor

Jordi Nadal l'havia fitxat per al seu departament i que hi havia una plaça vacant a la delegació de Lleida, i que m'hi podria presentar perquè tindria possibilitats. M'hi vaig presentar, i Manuel Lladonosa va confiar en mi. És a dir, vaig fer el viatge contrari al que històricament havien fet molts lleidatans: vaig venir de Barcelona a Lleida. Espero que el doctor Lladonosa no s'hagi penedit de ser el principal incitador d'aquell primer viatge.

El meu primer dia a la ciutat fou de boira pixanera. Pujant des de l'estació d'autobusos pel carrer de la Palma fins a la plaça de l'Ereta, per entrar al Roser per darrere, em vaig trobar una Lleida més aviat trista i sense encís, i amb la presència de les prostitutes al carrer contigu al convent. Vaig pensar que afortunadament només venia a aquest desterrament per un o dos anys, i que després me'n tornaria cap a la gran capital i la gran Universitat de Barcelona. Era el mateix camí de tornada que havien fet altres professors, i començava a entendre per què.

Malgrat tot, aquest desterrament dura trenta-dos anys. Per què m'he quedat en aquesta ciutat durant més de tres dècades després d'un inici tan decebedor? No és fàcil dir-ho, però si hagués de cercar una causa última diria que sobretot per aquesta força de la natura humana que és l'enamorament.

Vaig entrar a la meua primera classe i em vaig trobar l'Ava Gardner, el meu ídol d'adolescència madura. Fou un enamorament a primera vista que encara dura. I, és clar, aquella bella dona de nom Eugenia, nascuda al carrer Alsamora, filla d'un rude lleonès i una dolça murciana, va començar a ensenyar-me secretament la seva ciutat amb un encant molt especial. Òbviament, en aquells anys Lleida era impecablement provinciana. Gairebé tot feia olor de província. Resultava entranyable per als que hi havien nascut i la coneixien de

tota la vida, però als meus ulls d'“estranger” la ciutat era poc atractiva, més aviat somorta i, sense dubte, gens seductora enfront de la cosmopolita Barcelona. Aquest va ser el meu primer enamorament, potser el més decisiu perquè va permetre que després s'esdevinguessin tots els altres.

El meu segon enamorament no va tardar a arribar. Es diu Universitat de Lleida. Al cap de tres mesos era cap d'estudis i al cap d'un any, director de la delegació de Geografia i Història. Després va venir la creació de l'Estudi General i de l'Institut de Ciències de l'Educació, l'homenatge a Pierre Vilar amb el Principal ple durant tres dies, la massiva manifestació per una universitat a Lleida, el trasllat al Seminari, el càrrec de degà de la Facultat de Lletres i els dos intents per ser escollit rector. Van ser temps de creació frenètica. Van ser temps de voràgine universitària. Van ser temps d'entusiasme i il·lusió esperançada que ens van embolcallar a tothom. Van ser temps de compartir una experiència meravellosa amb els enyorats Víctor Siurana, Virgilio Aranda, Jesús Lorés o Joan Vilagrasa, entre altres. I, és clar, no vaig tenir més remei que prolongar el desterrament, postergar la tornada a Barcelona *sine die* i comprar a la ciutat béns i patrimoni.

La capital costanera de Catalunya es va anar allunyant dels meus plans de vida, al mateix temps que la nostra ciutat anava creixent, transformant-se i desenvolupant la seva personalitat gràcies a la democràcia acabada d'estrenar i a una nova fornada de polítics que van anar fent de Lleida l'altra capital del Principat. Amb l'ajuda d'aquelles insignes autoritats, la feina d'uns quants esforços universitaris i la confiança de la societat lleidatana, va créixer la Gran Acadèmia. I vostès saben que vaig seguir treballant-hi impartint classes i investigant sobre el passat de la nostra ciutat fins a culminar la tasca amb l'edició de l'esplèndida *Història de Lleida* en nou volums

—obra que puc assegurar, amb orgull i sense falsa modèstia, que no tenen la majoria de capitals de província espanyoles; ni tan sols Barcelona o Madrid. Quan en els crèdits d'aquesta obra vaig llegir el meu nom al costat del de companys de la nostra universitat, vaig saber que ja era part de la ciutat, que ja no era un foraster, que ja era membre del paisatge humà ilerdense. I coneixent amb estudi i passió la història de la ciutat fou com es va produir el meu tercer enamorament.

Passaven els cursos acadèmics, i la ciutat cada vegada era més meva. Cada vegada estava més en el meu cor. Cada vegada parlava més de "nosaltres els lleidatans". Cada vegada entenia i volia més aquells lleidatans que m'anaven oferint casa seva i les seves ànimes perquè entrés en l'íntim cor d'aquella ciutat que al començament m'havia semblat lànguida, trista i hostil. I va ser aquell progressiu enamorament dels meus amics lleidatans, el quart, el que va contribuir que m'anés fent ciutadà d'aquesta capital. Fou aquesta lenta però amorosa consolidació de les meves amistats el que va impedir que fes cas de les successives onades de cants de sirena que venien de Cadis, Salamanca, Vitòria o Barcelona.

Quan em van fer aquestes proposicions universitàries ja estava inoculat del virus ilerdense. Carmen i Pep, Rosa i Tomás, Marisun i Pere, Emilia i Josep, Inés i Bernardo, Dolors i Joan, Natalie i Pep, María José i Toni, Pili i Jordi, Paco i Antonio van anar construint en mi una fonda empatia per la seva ciutat. Ells han estat part de les noves generacions que, amb els seus esforços i quedant-se aquí, han anat aixecant la nova Lleida de què gaudim. Ells van anar fent que cada cop em sentís més compromès amb la societat lleidatana, em sentís cada cop més "un dels vostres" i que acceptés que el meu destí estava unit al d'una ciutat inexistent en els meus anys hospitalencs.

L'any 1988 va aparèixer el meu fill Daniel. Ja no era torrassenc sinó lleidatà. Qui ho havia de dir! Jo que em pensava que tota la vida m'estaria al meu barri. Un bon dia, quan tenia cinc anys, es va posar la samarreta del Lleida, i durant quinze anys el vaig acompanyar a tots els camps de futbol de Catalunya com a blanc-i-blau. El Lleida va ser el meu cinquè enamorament amb la ciutat. No solament pel meu fill, hàbil centrecampista com pocs, sinó perquè Mario Duran, José Manuel Esnal (*Mané*) i Txema Alonso van aconseguir el miracle de fer-nos feliços durant tres anys. I, és clar, com saben, quan un es fa de l'equip de futbol de la seva ciutat és que el matrimoni amb ella és senzillament etern. Em vaig enamorar de Lleida perquè també em vaig fer del Lleida. Per això, durant anys he col·laborat, i sempre col·laboraré, amb el nostre equip, encara que alguns companys universitaris pensessin que no era propi d'un científic respectable.

I finalment va arribar la desitjada democràcia i Lleida va desfermar totes les seves energies, i totes les seves forces tel·lúriques es van posar a treballar per construir la ciutat nova. Quan vaig venir per primera vegada, fa tres dècades, Lleida no era tan urbana, tan amable, tan habitable, tan humana, tan bonica, tan moderna. No teníem tants cines, tants ponts, tants parcs i jardins, tantes escoles bressol públiques, tants instituts; ni la canalització del riu, els nous barris, el nou camp de futbol del Camp d'Esports, els nombrosos pavellons esportius, el Barris Nord, la Seu Vella restaurada, l'Auditori, la Llotja, l'Escorxador, l'AVE, l'aeroport, la Universitat. Era una ciutat sense espectacles, sense congressos, sense la més mínima possibilitat d'organitzar la final de la Copa d'Europa de futbol sala.

Lleida era una ciutat apagada, poc creativa, gens atractiva i centrada en la individualitat. I avui, en canvi, és una ciutat bulliciosa i oberta, creadora, acollidora i pròspera. Més segura de si mateixa, més orgullosa de la tasca feta, més preparada intel·lectualment i

professionalment, més acollidora de nova gent i de les seves diferents cultures, amb un exemple de pacífica convivència. Lleida era la ciutat que havia perdut les revolucions industrials, la que no figurava en el mapa polític de Catalunya, la que només estava destinada a la subordinació històrica enfront de les ciutats de la costa —que, per cert, es consideraven les úniques portadores de la modernitat i el progrés. Lleida era la ciutat absent i ara és, senyores i senyors, la ciutat de moda.

Deixin-me que per un moment torni a fer de foraster i els contempli de nou com els viatgers il·lustrats del segle de les llums observaven les viles i ciutats que visitaven. Miro la Lleida d'avui i els dic: lleidatans i lleidatanes, sentiu-vos profundament orgullosos del que heu fet en les últimes dècades. Heu inventat una ciutat nova que avui és admirada a tot Catalunya i a tot Espanya. L'heu fet vosaltres i no la providència. L'heu fet amb el vostre enginy, el vostre esforç i la vostra tenacitat. L'heu fet amb els vostres polítics, els vostres treballadors, els vostres empresaris i els vostres universitaris. L'heu fet amb gent d'aquí i gent que, com jo, hem vingut de fora per quedar-nos-hi i treballar amb vosaltres fins a ser un més de la mateixa tropa lleidatana. Tenim davant nostre la magnífica obra de les últimes generacions, aquesta mateixa obra que podem ensenyar amb orgull a tots els que ens visiten des d'altres terres de Catalunya, Espanya, Europa o el Món sencer. Si visquessin Enric Granados, Ricard Viñes o Màrius Torres, estic segur que dirien a l'uníson: per fi som a la senda del progrés.

Però com que abans de tot sóc historiador, permetin-me que els recordi, per finalitzar, que el futur no està garantit per la història passada. La història dels últims trenta anys és esplendorosa, però pot canviar a pitjor o seguir progressant per millorar. Hem de recordar que el futur no està escrit i que res és derivació mecànica del passat.

La societat es fa cada dia. I encertar o errar les polítiques del nostre futur és totalment responsabilitat nostra, de qui ocupem l'espai del present. No tenim elecció. En aquest món en crisi, de mutacions tecnològiques vertiginoses, de dubtes en els valors morals, en un canvi d'època com el que vivim hem de convertir aquests temps de plom en una gran oportunitat. Una gran oportunitat per seguir creixent com a societat i fer millor la nostra ciutat amb l'objectiu últim d'assolir la màxima felicitat possible per a l'actual i futures generacions.

I en aquesta tasca fonamental necessitarem l'aplicació d'una recepta de múltiples components.

Primer: seguretat en les nostres pròpies forces i amor propi com a lleidatans. Ens hem demostrat a nosaltres mateixos i al món sencer que quan volem podem. Ara no diem que per a Lleida ja està bé. Ara hem de proclamar orgullosos el nou lema "Per a Lleida, encara més". Sí, encara més, molt més. Les ciutats que no tenen una sana ambició de progrés acaben a la cuneta de la història.

Segon: unió civil i concòrdia política. Hem de recordar a cada moment que tenim un objectiu comú al qual hem de contribuir tots, que no és altre que la millora de la vida dels nostres ciutadans. Tots tenim l'obligació de fer que els projectes individuals tinguin la possibilitat de desenvolupar-se perquè som capaços de continuar construint una ciutat amb un urbanisme humanista, cívicament més harmònica i més cohesionada socialment.

Tercer: hem d'actuar com ho fan els veritables estadistes, amb altesa de mires, sense partidismes caïnites, sense preguntar a ningú de quina "confraria" és sinó escoltant les propostes que tinguin la bona fe de cercar el progrés de la nostra ciutat i la seva

internacionalització. Des de les institucions haurem de continuar fent política en majúscules i no en minúscules. Des de la societat necessitarem que la legítima cerca del bé individual respecti la consecució del necessari bé comú. És molt senzill de dir, però prou que sé que no és gens fàcil d'aconseguir: quan ens unim i col·laborem aprofitant les aportacions de tots els colors de l'arc iris polític i social, senzillament creixem i ens fem grans i respectats. En canvi, quan fem el contrari, mostrem la nostra fragilitat i perdem el tren de la modernitat.

I quart: la Universitat de Lleida és un bon exemple per veure que quan ens unim creem coses importants. La Universitat de Lleida és de tothom i per a tothom, i per això entre tots n'hem de tenir cura perquè continuï sent el motor principal del creixement econòmic, el desenvolupament social i la vitalitat cultural de la nostra ciutat i de totes les terres de Lleida, el Pirineu i la Vall d'Aran. Tots l'hem de cuidar i ella, per descomptat, ha d'estar a l'altura de les complexes exigències d'aquests temps difícils per ajudar a superar-los. El meu somni és —ho confesso— que Lleida sigui una gran i moderna ciutat universitària.

He començat recordant que havia nascut a la Torrassa, i els acabo parlant com el que em sento avui: un lleidatà més, un ciutadà ilerdense que està agraït perquè Lleida li hagi permès estar entre els seus fills. Agraït perquè m'hagi possibilitat crear una família, tenir un futur professional, gaudir d'una bona llar i descobrir l'altra Catalunya que, allà a la Torrassa, no apareixia per enlloc. En definitiva: perquè m'hagi permès tenir un apassionant projecte de vida.

No negaré mai el meu amor per la Torrassa, perquè seria negar l'amor als pares. Aquella és la meua pàtria de naixement, d'infantesa i d'adolescència. Però crec que avui és el dia més idoni per dir que

aquesta ciutat ha estat tan amable i acollidora amb mi, que aquesta ciutat m'ha donat i em dóna tant cada dia, que finalment ha aconseguit convertir-se en la meua pàtria de maduresa, és a dir, en la meua pàtria definitiva. Quan surto a la terrassa i contemplo la ciutat, per la banda del Segre o per la banda de la Seu Vella, penso que ningú no ha estat capaç d'oferir-me una pàtria millor. I, amics meus, aleshores confesso que m'envaeix una profunda sensació d'agraïment. Aleshores penso que l'ídl·li entre Lleida i jo ha estat tardà i lent, però que ara resulta senzillament indestructible perquè m'ha donat la pàtria més vertadera que es pugui tenir: la felicitat.

Estimats lleidatans i lleidatanes, amics tots: que s'apugi el teló i que comenci la diversió.

VISCA LLEIDA, VISCA LA UNIVERSITAT I VISCA LA FESTA MAJOR